

Mörköintervjuer(2005-2006)

2009

Intervjuperson(er):

Namn:

Sune Davidsson

Caroline Bonde

Gård, torp etc (kanske flera):

Nygård

Födelsedata/ålder:

55 år

Nuvarande adress, telefon:

Intervjun:

Intervjuare:

Annika Ekberg Ortler

Antal band, anteckningar etc, märkning:

Bilder?

Ja. 8 bilder

Ev gjorda sammanfattningar eller utskrifter

Text 6 sidor

Kvar att göra:

Nummer i denna pärm:

Mjölkbonden Sune Davidsson uppsagd av Hörningsholm

-Här ute på Mörkö finns ingen glädje kvar, säger Sune Davidsson som är uppsagd från sin arrendegård Nygård.

Familjen Bonde på Hörningsholm, som äger större delen av den två mil långa ön i farleden in mot Södertälje, har varslat ytterligare fyra bönder, men två av dem är redan pensionärer.

- Det är svårare för oss som är i 55-årsåldern, säger Sune när vi träffas för en pratstund på ladugårdsbacken. Han är en lång, kraftig man med pondus men nedtyngd av situationen.

- Vad ska vi göra? Kunde vi inte ha fått stanna kvar tills vi blir pensionärer? Våra barn vill ändå inte ta över efter oss.

Sune anser att det inte finns så många gårdar till salu i trakten till rimligt pris. Om det någon gång är visning så vilka finns där om inte de uppsagda arrendatorerna? Han tycker att det känns motigt att börja om på nytt när han bott och arbetat hela sitt liv på gården och förbättrat den undan för undan. Hans rötter finns på Nygård och på Mörkö sedan generationer tillbaka.

- Hörningsholm säger att de ska fortsätta att bruka marken men smååkrarna kommer de att ge fan i, säger Sune. De kanske planterar skog på dem eller har dem till viltåkrar. Jag är för mycket Mörköbo för att tycka det här är bra. Ingenting kommer att bli sig likt här i framtiden.

Caroline Bonde på Hörningsholm

Caroline Bonde på Hörningsholms gods säger att uppsägningarna har ekonomiska orsaker, när vi träffas utanför godsförvaltningens kontor.

Hörningsholm har varit i familjen Bondes ägo sedan 1746. Slottet ligger på en höjd på norra Mörkö med milsvid utsikt åt alla håll.

- Godset kan inte drivas vidare utan förändringar, säger hon. Vi måste planera 50-100 år framåt och ta hänsyn till att EU troligen kommer att ta bort alla bidrag 2013. Det krävs en areal på 1000 hektar för att driva ett lönsamt jordbruk och det får vi när vi återtar arrendeböndernas mark. Vi behöver också pengar. Bara att hålla trädgården och parken i

stånd kostar en halv miljon per år, säger hon och sveper med handen mot den stora parken där man just nu anlägger rabatter Hörningsholms färger rött och gult.

- Jag skulle vilja ha mer tid att bara njuta och arbeta i trädgården, säger hon.

Allting är i ständig förändring och man måste anpassa sig till det. Den politiska situationen är det som styr.

Caroline Bonde säger att arrendatorerna blev varslade redan 2005 och att det blev förlikning 2008, i ett fall med arrendenämndens hjälp. Hon tycker att bönderna har haft lång tid på sig att förbereda sig för framtiden. De flesta av dem har fått erbjudande att fortsätta arrendera själva bostaden. I slutet av 1800-talet fanns det ett hundratal små gårdar på Mörkö men den enda arrendegården som kommer att finnas kvar i framtiden är Ekö på södra Mörkö där markerna hålls öppna med hjälp av får. Caroline Bonde säger sig vara mån om att bevara kulturlandskapet och det är också betydelsefullt för att det ska vara attraktivt att arrendera hus och stugor på Mörkö. Hyresinkomsterna är en viktig del av godsets ekonomi. Hörningsholm har i år yrkat på mångdubbelt höjda arrendeavgifter speciellt för sjötomterna vilket har upprört de ca 200 sommarstugeägarna. Det ärendet kommer att avgöras av arrendenämnden före sommaren.

På frågan om vad som kommer att hända med det öppna jordbrukslandskapet säger Caroline Bonde att det inte kommer att förändras. Jorden kommer att brukas på ett rationellt sätt och betesdjur tänker man forsla med lastbil till Mörkö för sommarbete från den stora ladugården i Bordsjö Säteri i Småland som också ägs av familjen Bonde.

Familjen Davidssons har brukat Nygård i tre generationer

Sune Davidsson har inte nappat på erbjudandet att fortsätta hyra bostadshuset på Nygård när arrendet går ut om något år. Att bo kvar i huset skulle innebära en ständig påminnelse om vad han har förlorat. I tre generationer har familjen Davidsson livnärt sig på lantbruk och boskapsskötsel på Nygård som ligger vackert på en höjd med utsikt över fält, skogsdungar, ängar, och en vik av Östersjön. Gården har anor tillbaka till 1433 då den hette Nygååll. 1931 kom Sune Davidssons farfar till Nygård som arrendator. Sune föddes på gården för 55 år sedan och när han var 27 år övertog han den. Han började köra traktor redan som sjuåring och när han var tio år kunde han plöja. Sune gick ett år på Ökna lantbruksskola när han var 18 år och det var en rolig tid. Sedan dess har han arbetat i stort sett jämt.

-En gård utan djur är en död gård

Sune är främst mjölkbonde och måste därför mjölka morgon och kväll, vardag som helg. Han har gjort det med glädje eftersom han alltid har tyckt om sitt jobb och känner stor samhörighet med sin hemö, jorden och djuren. Hans far hjälpte honom högt upp i åren men nu är det svårt att få avbytare.

- Förresten är ladugården uråldrig så det är bäst att mjölka själv, säger Sune.

- En gård utan djur är en död gård. Själv har han ett hundratal kor varav 50 är mjölkkor. Just nu finns också två tjurar på gården. Annars skickas alla tjurkalvar iväg till uppfödning och slakt. Varje nyfödd kalv får ett öronmärke med kontrollnummer som följer den från vaggan till graven. Allt som händer korna ska rapporteras till EU.

Om vi fick två kronor mer för mjölken skulle vi inte behöva några EU-bidrag.

- Det är en djävla byråkrati, säger Sune. Administrationen är jättedyr och inget har blivit bättre för det. Det blir en del arbete vid datorn för Sune men hans sambo Elisabeth sköter bokföringen.

- Hon sköter dessutom om hushållet och mig, när hon kommer hem från jobbet i Nykvarn, säger Sune.

En av de små tjurkalvarna springer vid vårt besök omkring på upptäcktsfärd utanför ladugården. Sune kliar honom bakom örat med ett småleende. De kor som finns i lösdriftsladugården håller på att vänja sig vid friheten genom att vistas i inhägnaden utanför. Den möjligheten har de faktiskt året runt men på vintern är det inte så lockande. Tillsammans med de kor som står i ladugården släpps de ut på sommarbete kring första maj. När det är dags för mjölkning får de gå in i ladugården igen. Alla djur har sina favoritplatser men tyvärr vill ingen ko stå på plats ett där det är bekvämast för bonden. En bil stannar till framför mjölkkrummet. In stiger en kvinna som vant fyller sin mjölkkruka med mjölk från kranen. Hon är numera den enda som kommer och hämtar mjölk direkt av bonden.

-Jag brukar göra egen yoghurt och det går jättebra med färsk mjölk, säger hon glatt.

Verkning av klövarna

Idag är det dags för korna att få sina klövar avslipade eller som det heter verkade. Det händer två gånger om året. Verkaren har kommit och Sune har hjälpt honom att placera sin verkstol nära ladugårdens utgång. Nu hämtar drängen en bångstyrig ko och försöker få henne att gå in något som liknar en fälla. Hon kämpar emot och det krävs kraft och tålamod innan hon kommer på plats i verkstolen. En gördel spänns fast under magen för att ge henne stöd och sedan hissas hon upp lite. Två klövar i taget spänns fast och sedan kommer verkaren och slipar av dem. Kon verkar lugn nu. Men man anar lättningen när hon förs tillbaka till sitt bås. Nu kommer bonden själv in med nästa ko som hur smidigt som helst kliver in i verkstolen. Sedan avlöser korna varandra hela förmiddagen.

En bonde måste vara mångsysslare

Sune Davidsson har som han själv säger fyra ben att stå på. Det är mjölk, slakt, spannmål och entreprenad. 400 ton mjölk per år går till Arla och slaktdjuren går till Stigtomta för uppfödning och slakt. Större delen av spannmålsproduktionen av korn och havre går till uppfödning av de egna djuren men Sune säljer också 100-150 ton. Tyvärr sjunker just nu priset på världsmarknaden. Ett annat problem är de trettio kronhjortarna som går på fälten samt de många vildsvinen gör sitt till för att förstöra odlingarna. Det fjärde benet är entreprenaden som bl.a. innebär olika grävarbeten, väghyvling och snöröjning och vedförsäljning. Sune har ett par medhjälpare för dessa uppdrag som han hoppas kunna fortsätta med även i framtiden. För som Sune säger: Vem vill anställa en 56-årig arbetslös bonde i dessa tider?

Folk kommer och går, maskiner ska repareras, arbetet fördelas. Mobiltelefonen ringer ofta och Sune är spindeln i nätet. Spåren av de olika verksamheterna syns tydligt kring gårdsplanen. Från splitternya jordbruksmaskiner till uttjänta traktorer. Från gödselstackar till små vedbodas som Sune säljer.

Det är hög tid att köra ut gödning och sen är det dags för harvning och vårsådd. Sune ska sprida ut 24 ton kvävegödning i år. Den finns i stora plastsäckar på lagret. Andra

plastsäckar innehåller hö som han har plastat in med egen maskin. Det är mycket som är annorlunda mot när han själv var ung. Då fick höet hänga på hässjor i 14 dar och man använde släpräfsa och högaffel. Nu får höet ligga två dagar innan det förvandlas till stora vita plastsockerbitar. Man kan använda innehållet i max två år. I ett hörn ligger några ledsna plastöverdrag från använda höbalar. Forna tiders höskörd var säkert slitsam men mer tilltalande för alla sinnen.

Dags att harva, gödsla och så

Sune är lite bekymrad över att det fortfarande är så svalt för att vara april. Det är torrt också.

-Det ska regna på våren. Det är bättre för jorden. Det måste komma lite värme uppifrån. Det har varit tjäle i vinter och det är ju bra för jorden luckras upp. Men det har tagit lång tid för tjälen att försvinna. Det har varit för lite snö också. Jag minns när jag och mina bröder var små och vi byggde enorma snögrottor.

Ett par dagar senare kommer värmen. Nu blir det bråda tider med att harva, sprida ut konstgödseln, harva igen och sedan så. Ett moln av vita måsar följer harven som vänder upp den mörka jorden och får upp maskar till måsarna. Lärkorna drillar högt uppe i skyn.

Syrentorpen

Några av Sunes åkrar och beteshagar omger de så kallade syrentorpen Suss, Fagersvik och Sandvik som hyrdes för en billig penning av författarna Ivar Lo-Johansson, Erik Asklund och Josef Kjellgren under några år på 1930-talet. Där skrev de dikter och naturbetraktelser inspirerade av den idylliska miljön vid en vik av Östersjön. Sune minns att hans mamma berättade att de så kallade syrentorparna ofta hade fester med mycket sprit. Efteråt låg de helt utslagna i gräset. Bönderna betraktade dem med förundran.

-Tänk att bara sitta och skriva, det var väl inget jobb.

Själva fick de arbeta i sitt anletes svett.

Sista sommaren för Sunes kor

- Jag har alltid tyckt om det här livet, säger Sune. Som mjölkbonde har han inte haft tid för mycket annat heller.

- Jag är 55 år och har aldrig haft ett pass. Jag var i Helsingör tre timmar en gång och det räckte.

Arbetsglädjen är svår att finna nu när han snart måste sälja korna och tömma bostaden och alla byggnader inför en oviss framtid.

Om ett par dagar kommer Sunes kor att släppas ut på grönbete och ta krumsprång av glädje omedvetna om att det är för sista gången. Åtminstone på Nygård.

Annika Ekberg Ortler